

Column

Digitale kunst is ook kunst

En de toekomst

Laatst zat ik in een bomvolle tram, achter twee oer-Rotterdamse dames die het overduidelijk niet eens waren met elkaar. Hevig zwaaiend met hun handen probeerden ze elkaar te overtuigen van het eigen gelijk en af en toe keken ze om zich heen om er zeker van te zijn dat de rest van de tram geen last had van het gesprek. Toen ik de woorden kunst en galerie hoorde, schoof ik iets naar voren om de discussie beter te kunnen volgen.

'Wat dacht je dan van die galerie in Amsterdam die onlangs is geopend? Daar hangen kunstwerken, die gemaakt zijn door machines. Machines! Dat is toch geen kunst meer?' De andere dame mompelde eerst iets onverstaanbaars, keek haar vriendin vervolgens aan en riep: 'Nou, wen er maar aan meid!'

Belangrijke mijlpaal

Toen ik thuiskwam, nam ik plaats achter mijn laptop en zocht ik de galerie op. De twee kemphanen hadden het over de allereerste AI (Artificial Intelligence) galerie ter wereld, met internationaal werk van AI-kunstenaars. Deze galerie in Amsterdam is een initiatief om kunst en technologie samen te brengen en moet de grenzen van de kunstwereld zien te verleggen. 'Het toont werken die zijn gemaakt door machines en algoritmes, waaronder digitale schilderijen en interactieve installaties. Het doel is om de discussie te stimuleren over hoe technologie de kunstwereld kan veranderen', las ik in een artikel. De woordvoerder van de galerie in kwestie was apetrots: 'De opening van de AI-galerie is een belangrijke mijlpaal in de wereld van de kunst en technologie. We zijn verheugd om deze werken aan het publiek te presenteren en om de discussie over de relatie tussen kunst en technologie te stimuleren.'

Maxime Dupont, *Twins*.
Dead End Gallery, Amsterdam

Serenity Rayne, *See-through pig snout*.
Dead End Gallery, Amsterdam

Rachid Benhammou

Nou, en die discussie kwam er. En niet alleen tussen die twee dames in de tram. Toen ik wat langer op internet zocht, zag ik dat kunstenaars, ontwerpers en illustratoren op sociale media protesteerden tegen de hype rond digitale kunst die met kunstmatige intelligentie wordt gemaakt. Omdat ze bang zijn dat dit ten koste van het 'menselijke' werk van kunstenaars zou kunnen gaan. Omdat ze bang zijn dat met AI-kunstwerken werk van anderen kan worden gebruikt om een eigen variant te creëren. Of omdat ze gewoonweg bang zijn voor dalende inkomsten.

Nieuwe fase

Hoe dan ook; in een constant veranderende wereld, waar technologie een dominante rol speelt, moet je niet verbaasd opkijken wanneer diezelfde technologie ook binnen de kunstwereld gebruikt wordt. Overigens is dit niet nieuw, want in de loop der eeuwen hebben kunstenaars regelmatig technologie ingezet om uiting te geven aan hun creativiteit. Van Johannes Vermeer en zijn gebruik van lichtreflectie en spiegels, tot aan de zeefdruktechniek die Andy Warhol beroemd heeft gemaakt.

Technologie heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de kunst. Het maakt de creatieve processen eenvoudiger en faciliteert nieuwe manieren van artistieke expressie en nieuwe kunstvormen. De geschiedenis leert ons dat ook kunst simpelweg evolueert. Denk aan de opkomst van film en fotografie, lasers of holografie. En we leven momenteel in een wereld waarin een toekomst met artificiële intelligentie onvermijdelijk is. We weten dat kunstmatige intelligentie kan bijdragen aan het oplossen van wezenlijke vraagstukken als klimaat, onderwijs en zorg. Maar we weten ook dat elke technologie risico's en gevaren kent.

Dat sommige kunstenaars zich verzetten tegen het gebruik van AI in de kunst, kan ik enigszins wel begrijpen, maar wat ik niet snap is waarom juist kunstenaars, die in mijn ogen bij uitstek openstaan voor vernieuwing, niet warmlopen voor een nieuwe fase in de evolutie van kunst.

Toegankelijker?

Technologie verandert de manier waarop kunst wordt gemaakt en geconsumeerd. Vooral dat laatste vind ik interessant. Want de tijd waarin het publiek uit niet veel meer bestond dan een passieve toeschouwer, is voorbij. Met behulp van technologie gaan we naar een toekomst waarin kunst letterlijk dichterbij komt voor iedereen en waarbij interactie ontstaat omdat kunstenaars een instrument hebben om de wereld op andere manieren te zien en te ervaren. En in die toekomst kan de kunstenaar juist een grote rol gaan spelen. Namelijk, met behulp van technologie, ervoor zorgen dat kunst daadwerkelijk voor iedereen toegankelijk wordt.

Daadwerkelijk voor iedereen? Ik denk het wel. Neem als voorbeeld jongeren, die normaliter niet zo snel en gemakkelijk een traditioneel museum bezoeken. Diezelfde jongeren worden wel aange trokken door bijvoorbeeld Fabrique des Lumières in Amsterdam, die ik onlangs bezocht, waar het werk van Dali en Gaudi, met behulp van beeld en geluid, letterlijk tot leven wordt gewekt. Het digitaliseren van het werk van deze meesters en het op een meeslepende en bijna bombastische manier weergeven, zorgen ervoor dat het binnenkomt. En jongeren vinden die combinatie van kunst en technologie blijkbaar interessant.

Want toen ik weer buiten stond, viel het me pas op dat die tentoonstelling door veel jeugd bezocht werd. Ik heb zelden zoveel jongeren, met verschillende achtergronden, met elkaar horen praten over smeltende klokken en Catalaans Modernisme. Ik genoot met volle teugen van hun gesprekken in de koude voorjaarszon en moest weer denken aan die twee dames in de tram. Ja, digitale kunst is ook kunst. En het is de toekomst. Wen er maar aan, meid. •

Rachid Benhammou is cultureel ondernemer en freelance journalist. Hij is werkzaam in de theaterwereld